

Stichting Monumentenhuis Brabant

Werkplan 2020

Stichting
Monumentenhuis
Brabant

Markt 9
4931 BR Geertruidenberg
0162-511833
www.monumentenhuisbrabant.nl

Inhoudsopgave

- 1. Inleiding**
- 2. Profiel Stichting Monumentenhuis Brabant**
 1. Doelstelling en taken van Stichting Monumentenhuis Brabant
 2. Provinciaal steunpunt voor monumentenzorg en archeologie
 3. Dienst van Algemeen en Economisch Belang (DAEB)
 4. Kennisketen
 4. Organisatorische structuur Stichting Monumentenhuis Brabant
 5. Samenwerking en afstemming
 6. Erfgoedalliantie Brabant
- 3. Provinciale opdracht aan Monumentenhuis Brabant in 2020**
 1. Beleidskader provincie
 2. Opdracht 2020
- 4. Klanttevredenheid- en wensenonderzoek**
- 5. Activiteitenplan met ureninzet voor 2020**
 1. Het bieden van een loket voor ondersteuning van gemeenten
 2. Het bieden van een platform ter bevordering van de afstemming tussen de betrokken overheden en andere partijen
 3. Het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten
 4. Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg, herbestemming en Omgevingswet
 5. Geen commerciële activiteiten
- 6. Additionele werkzaamheden**
 1. Erfgoed Deal
 2. Duurzame monumenten
 3. Omgevingswet
 4. Ruimtelijke kwaliteit – VAB's
 5. Vermaatschappelijking erfgoed
- 7. Nut en maatschappelijk effect activiteiten Monumentenhuis Brabant**
- 8. Begroting 2020**
 1. Begrotingsopzet 2020
 2. Inkomsten en uitgaven 2020
- 9. Egalisatiereserve Stichting Monumentenhuis Brabant**

1. Voorwoord

Eind 2018 / begin 2019 heeft Stichting Monumentenhuis Brabant een klanttevredenheid- en wensenonderzoek onder de monumentenambtenaren uitgevoerd. Het onderzoek heeft plaatsgevonden overeenkomstig de systematiek die van tevoren met de provincie is besproken en is vergelijkbaar met de onderzoeken die in 2010 en 2014 zijn uitgevoerd. De deelname aan het onderzoek is met 62,9 % respondenten goed te noemen.

De dienstverlening door het Monumentenhuis wordt door de respondenten positief beoordeeld. Het dienstverleningspakket wordt door 87% als goed gewaardeerd, terwijl de waardering per activiteit varieert tussen 7,5 en 8.

Het onderzoek laat verder een aantal behartigenswaardige zaken zien:

- 87% van de respondenten is van opvatting dat de gemeentelijke monumentenzorgpraktijk laatste jaren omvangrijker en complexer is geworden.
- 74% van de gemeenten geeft aan dat er intern onvoldoende kennis aanwezig is voor de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak;
- in geval het bovenstaande aan de orde is zegt 46% dat bepaalde zaken niet worden uitgevoerd, dan wel dat werkzaamheden later worden uitgevoerd (49%);
- de ondersteuningsbehoefte is flink toegenomen op het gebied van beleidsontwikkeling, het opstellen van een omgevingsvisie en de implementatie van de Omgevingswet, alsook met betrekking tot het treffen van duurzaamheidsmaatregelen voor monumentale objecten.

Het klanttevredenheid- en wensenonderzoek van het Monumentenhuis bevestigt het beeld dat in andere onderzoeken naar voren is gekomen. Een daarvan is het rapport van onderzoeksbureau BMC, getiteld “*Stelsel of lappendeken*”. Onderdeel van dat onderzoek zijn interviews met belangrijke stakeholders binnen het monumentenveld. De geïnterviewden maken zich ernstig zorgen over het dalende niveau van kennis en deskundigheid bij heel veel gemeenten, het gebrek aan capaciteit (fte) en een versnippering van aandacht. Bijna alle geïnterviewden hebben de indruk dat de situatie bij gemeenten de afgelopen jaren flink is verslechterd.

In diverse (externe) rapporten komt het belang en de betekenis van het Monumentenhuis Brabant tot uiting. Dat gebeurt allemaal met heel beperkte subsidie. Maar eigenlijk zou er veel meer moeten worden gedaan!

Het is de ambitie van het Monumentenhuis Brabant om de kwaliteit van de monumentenzorg verder te verbeteren. Concreet betekent dit dat gemeenten meer ondersteund zullen moeten worden. Dit is in overeenstemming met de ondersteuningsbehoefte, zoals die door gemeenten wordt aangegeven. Dat is nadrukkelijk ook een provinciaal belang. De activiteiten van het Monumentenhuis leiden ertoe dat het Brabantse erfgoed beter behouden blijft. Daarmee wordt de Brabantse identiteit versterkt en wordt bijgedragen aan een verbetering van het woon,- leef- en vestigingsklimaat.

Dat vraagt dan wel om een grotere financiële bijdrage aan het Monumentenhuis Brabant. Graag treden wij hierover met de provincie Noord-Brabant in overleg. In dat kader willen we graag ook het “Tevredenheids- en wensenonderzoek 2019” m.b.t. de dienstverlening van het Monumentenhuis Brabant er bij betrekken.

Harrie Maas,
directeur Stichting Monumentenhuis Brabant

2. Profiel Stichting Monumentenhuis Brabant

Monumentenhuis Brabant is sinds 1999 het provinciale steunpunt voor monumentenzorg en archeologie. Het maakt onderdeel uit van een landelijke netwerk van steunpunten dat is opgericht door het rijk en de provincies. Het doel van dit netwerk is om gemeenten te ondersteunen en te professionaliseren om de kwaliteit van de monumentenzorg te verbeteren.

2.1 Doelstelling en taken van Stichting Monumentenhuis Brabant

Stichting Monumentenhuis Brabant, opgericht op initiatief van de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de provincie Noord-Brabant, kent de volgende hoofddoelstellingen:

- 1) *het ondersteunen van de Noord-Brabantse gemeenten bij de decentrale uitvoering van de gebouwde en archeologische monumentenzorg;*
- 2) *het bieden van een platform, waarop de verschillende bij de monumentenzorg in brede zin betrokken partijen in Noord-Brabant informatie uitwisselen, de krachten bundelen en samenwerken.*

Tussen de minister van OCW en het Interprovinciaal Overleg (IPO, optredend namens de twaalf provincies) zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de basistaken van de steunpunten. In december 2012 zijn die afspraken opnieuw bekrachtigd. Overeengekomen is dat:

- *Ieder provinciebestuur zorgdraagt voor de bekostiging van een provinciale steunfunctie monumentenzorg en archeologie;*
- *De provinciale steunfunctie een instrument is van het erfgoedbeleid en de volgende basistaken heeft:*
 - *een aanspreekpunt bieden voor ondersteuning van gemeenten;*
 - *een platform bieden voor afstemming van partijen in de regio;*
 - *deskundigheidsbevordering van gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving monumentenzorg en archeologie en uitvoeringspraktijk.*

Na het evaluatieonderzoek (mei 2016) is besloten de bestuurlijke afspraken rond de steunfunctie monumentenzorg en archeologie te continueren.

2.2 Provinciaal steunpunt voor monumentenzorg en archeologie

De historische band met Rijk en provincie heeft zich door de jaren heen bestendig in een partnerschap bij het realiseren van gemeenschappelijke doelstellingen.

In 2009 heeft het rijk in de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg aangegeven dat de steunpunten een belangrijke rol hebben in het monumentenstelsel, als actor in het proces van kwaliteitsborging en als partij in de kennisketen.

In 2013 en 2014 heeft de provincie onderzocht of de provinciale steunfuncties, waaronder het Monumentenhuis, op de beleidsterreinen Cultuur en Samenleving een nuttig en noodzakelijk instrument zijn. De conclusie van Gedeputeerde Staten is dat het Monumentenhuis een volwaardige partner is voor de ontwikkeling en uitvoering van modern provinciaal beleid.

2.3 Dienst van algemeen en economisch belang (DAEB)

Het Monumentenhuis is een organisatie die zichtbaar is voor de Brabantse gemeenten, die signaleert en stimuleert, die pro-actief is, die ondersteuning biedt, die verbindt vanuit het perspectief van deze gemeenten.

Bij besluit van 9 december 2014 is door de provincie besloten om de publieke activiteiten van Stichting Monumentenhuis Brabant, vanwege de bijdrage die geleverd wordt aan de uitvoering van het provinciaal beleid, tot en met 31 december 2019 aan te wijzen als “Dienst van Algemeen Economisch Belang” (DAEB).

Door de provincie Noord-Brabant is recent opnieuw gekeken of bij Stichting Monumentenhuis Brabant gezien de ontwikkeling van de organisatie in taken en positionering sprake is van staatssteun. Op basis van de taken en werkzaamheden is geconstateerd dat er sprake is van activiteiten ter uitvoering van een wettelijke taak, hetgeen geen economische activiteit is en er dus geen sprake is van staatssteun. In het verlengde hiervan zal er strikt op worden toegezien dat de administratie tussen Stichting Monumentenhuis Brabant en Monumentenhuis Brabant BV helemaal gescheiden blijft.

2.4 Kennisketen

Stichting Monumentenhuis Brabant vormt met Stichting Behoud Monumenten Brabant, Monumentenhuis Brabant B.V. en Stichting Advisering Monumenten & Ruimtelijke Kwaliteit Brabant (AMRKB) een kennisketen op het gebied van de monumentenzorg en archeologie in onze provincie. Voornoemde organisaties werken nauw samen en stemmen met elkaar af.

In het Monumentenhuis aan de Markt in Geertruidenberg is ook Stichting de Brabantse Boerderij gehuisvest. Vanzelfsprekend wordt met deze organisatie nauw contact onderhouden.

2.5 Organisatorische structuur Stichting Monumentenhuis Brabant

Stichting Monumentenhuis Brabant heeft geen eigen personeel in dienst. Voor de uitvoering van haar taken worden werknemers ingehuurd van Stichting Behoud Monumenten Brabant.

Het bestuur van Stichting Monumentenhuis Brabant bestaat momenteel uit:

- voorzitter : de heer W.J.A. Raaphorst
- secretaris : mevrouw J. Eugster – van Bergeijk
- vicevoorzitter : de heer G.A.A.J. Janssen
- penningmeester : de heer J.L.W. van Dijk
- bestuurslid : de heer dr. F.A. Petter

2.6 Samenwerking en afstemming

Vanzelfsprekend onderhoudt Stichting Monumentenhuis Brabant nauwe banden met haar “grondleggers” de provincie Noord-Brabant en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Dit komt op verschillende manieren tot uitdrukking, waaronder:

- Het Planoverleg. In dit overlegorgaan van Provincie, RCE en het Monumentenhuis, dat twee keer per maand bijeenkomt, worden wijzigings- en ontwikkelingsplannen van rijksmonumentale objecten en structuren besproken. Daarnaast worden er tijdens dit overleg knelpunten binnen de Brabantse monumentenzorg gesignaleerd en besproken.

- Als zodanig functioneert het Planoverleg ook als een beleidsoverleg.
- Bij cursusbijeenkomsten van het Monumentenhuis vindt afstemming en samenwerking plaats met Provincie en RCE.
 - In (digitale) nieuwsbrieven van het Monumentenhuis wordt mededeling gedaan van provinciale subsidieregelingen op het gebied van erfgoed, wordt bericht over nieuwe wettelijke regelingen, wordt ingegaan op landelijke en provinciale projecten enz.

Het Monumentenhuis maakt deel uit van het landelijke steunpuntennetwerk. Ongeveer iedere zes weken vindt er landelijk overleg plaats. Hier wordt in algemene zin gesproken over knelpunten binnen de monumentenzorg en archeologie, worden nieuwe (subsidie-) regelingen toegelicht, wordt uitleg gegeven over landelijke beleidsprogramma's en actiepunten, maar ook vindt er kennisuitwisseling plaats over provinciale projecten en activiteiten zodat de andere steunpunten daar hun voordeel mee kunnen doen. Tweemaal per jaar heeft het steunpuntennetwerk overleg met de directie van de RCE. Ook met het Nationaal Restauratiefonds vindt jaarlijks beraad plaats.

In 2017 heeft het Monumentenhuis Brabant het initiatief genomen om te komen tot de Erfgoedalliantie Brabant. Het samenwerkingsverband betrof in eerste instantie Erfgoed Brabant en Monumentenwacht Noord-Brabant, maar is inmiddels uitgebreid naar andere partijen. In paragraaf 2.7 is een uitwerking gemaakt van activiteiten waar het Monumentenhuis Brabant vanuit de alliantiegedachte bij betrokken is.

Een nieuwe loot aan de erfgoedstam is de door de provincie Noord-Brabant geïnitieerde nieuwe organisatie ErfgoedLab Brabant. Monumentenhuis Brabant heeft het afgelopen jaar deze organisatie meerdere malen voorzien van nuttige informatie, waaronder databestanden, teneinde een goede start te kunnen maken.

Behalve de hierboven genoemde organisaties onderhoudt Monumentenhuis Brabant goede contacten met Stichting Brabants Heem en tal van plaatselijke heemkundeverenigingen, Stichting Het Noordbrabants Landschap, Brabants Particulier Grondbezit, Streekhuis Het Groene Woud, Brabantse Populierenvereniging, Brabantse Molenstichting, Stichting Historische Stuwen en Sluizen, Bond Heemschut, ROP-Nederland, Bisdom van Breda, Bisdom van 's-Hertogenbosch, PKN, Zet, Zorgbelang Brabant, Brabant Advies, VAB Impuls en de Vereniging Kleine Kernen Brabant.

2.7 Erfgoedalliantie Brabant

Erfgoedalliantie Brabant wil vanuit een integrale benadering activiteiten te ontwikkelen ten behoeve van het Brabantse erfgoed en de Brabantse samenleving. Het kan hierbij gaan om herbestemming, monumentenzorg en leefbaarheid, monumenten en duurzaamheid, bevordering restauratievakmanschap, erfgoedtoerisme etc. We willen erfgoed verbinden met ruimtelijke kwaliteit, economie, sociale cohesie en andere maatschappelijke aandachtsvelden door middel van concrete initiatieven en activiteiten. We willen ons daarbij laten inspireren door de kracht van burgerparticipatie.

De samenwerking dient volgens ons geënt te zijn op de eigen taak en expertise. Het Monumentenhuis wil een zakelijke en pragmatische aanpak volgen. Dat geeft de meeste kans op succes, zeker binnen het Brabantse erfgoedveld!

Ook in 2020 gaan wij de samenwerking in het kader van Erfgoedalliantie Brabant voortzetten. Behalve het voeren van periodiek overleg met de partners binnen de Erfgoedalliantie Brabant gaan we aan de slag met een aantal concrete samenwerkingsprojecten:

- Project “Van Gogh Brabant” met als partners negen gemeenten, de provincie Noord-Brabant, Stichting Van Gogh Brabant, Erfgoed Brabant, Monumentenwacht Noord-Brabant en het Monumentenhuis Brabant. Onze organisatie heeft het afgelopen jaar een erfgoedgedragscode ontwikkeld, die is gestoeld op de volgende pijlers:
 - o fysiek behoud van het Brabantse Van Gogh erfgoed;
 - o vergroting van de zichtbaarheid en beleefbaarheid van het Van Gogh erfgoed;
 - o vergroting van het maatschappelijk draagvlak voor het Van Gogh erfgoed.

Bij Monumentenhuis Brabant is het toezicht op en de evaluatie van de naleving van dit convenant belegd.

- Project “Duurzame monumenten”, waarin onder andere Monumentenhuis Brabant, Monumentenwacht Noord-Brabant en Brabants Landschap participeren. Een eerste uitwerking van dit project, met als looptijd de bestuursperiode 2019-2023, is te lezen in hoofdstuk 6.
- Project “Gemeentelijke kerkenvisies”. Samen met de partners binnen het Platform Vrijkomende Kerkgebouwen worden activiteiten ontwikkeld om gemeenten te stimuleren een integrale kerkvisie op te stellen. Doel is een impuls te geven aan een duurzaam toekomstperspectief voor (historische) kerkgebouwen in Brabant.
- Promotie voucherregeling ErfgoedLab Brabant. Om de doorontwikkeling van monumentaal vastgoed te bevorderen en het proces van herbestemming van monumenten te verbeteren stemt Monumentenhuis Brabant af met ErfgoedLab Brabant. Onder meer wordt de voucherregeling van ErfgoedLab Brabant gepromoot.
- Website brabantserfgoed.nl. Vanuit haar positie is Erfgoed Brabant de aangewezen organisatie om dit op te pakken met de andere provinciale organisaties als klankbord. Vanwege de aangescherpte privacyregelgeving is de uitvoering ervan vertraagd.
- Uitvoering geven aan activiteiten die in het kader van de Vier Verhaallijnen door de provincie worden ontwikkeld, met in achtneming van de eigen taak en expertise. Zo nodig en gewenst kunnen met het Monumentenhuis Brabant afspraken worden gemaakt over extra inzet.

3 Provinciale opdracht aan Monumentenhuis Brabant in 2020

De dienstverlening van het Monumentenhuis Brabant is gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de monumentenzorg ten behoeve van een aantrekkelijke leefomgeving in Brabant.

3.1 Beleidskader provincie

In juni 2019 is het bestuursakkoord ‘*Kiezen voor kwaliteit*’ voor de periode 2019-2023 gepresenteerd. Om de hoge kwaliteit van leven te behouden wordt ingezet op verbinden, ondernemen en organiseren. De provincie wil het ‘blijfklimaat’ versterken, zodat de Brabantse dorpen en middelgrote gemeenten aantrekkelijk blijven voor wonen, werken en leven. Cultureel erfgoed draagt bij aan de aantrekkelijkheid van onze provincie. Het erfgoedbeleid, op basis van de nota “*De (verbeeldings)kracht van Brabant. Beleidskader erfgoed 2016-2020*” wordt voortgezet met daarin opnieuw focus op de verhaallijnen:

- Bevochten Brabant
- Religieus Brabant
- Innovatief Brabant
- Bestuurlijk Brabant.

In de voornoemde beleidsnota heeft de provincie ook het belang bevestigd van een goede en efficiënt werkende basisinfrastructuur. Daaronder wordt verstaan het geheel van organisaties waarmee de provincie een langjarige subsidierelatie (Erfgoed Brabant, Monumentenwacht Noord-Brabant en Monumentenhuis Brabant) heeft om uitwerking te geven aan behoud, beheer, kennisontwikkeling, ondersteuning, advies, en ontsluiting van erfgoed. Monumentenhuis Brabant maakt onderdeel uit van de basisinfrastructuur erfgoed. De basisinfrastructuur is een belangrijke basis voor draagvlak en verbinding met de samenleving, en zorgt voor bedrijvigheid rondom erfgoed.

3.2 Opdracht 2020

De inhoudelijke uitgangspunten voor de opdrachtverlening aan Monumentenhuis Brabant zijn gebaseerd op het verbeteren van de kwaliteit van de integrale monumentenzorg in onze provincie. Daardoor blijft het Brabantse erfgoed beter behouden. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Het Monumentenhuis wil daarom een toegankelijk aanspreekpunt voor de Brabantse gemeenten te zijn. Signaleren, agenderen, stimuleren en verbinden vanuit het perspectief van deze gemeenten zijn belangrijke thema’s. Verder wil het Monumentenhuis het zelforganiserend vermogen en de deskundigheid van gemeenten te versterken.

Vanuit de hierboven beschreven taakstelling van het Monumentenhuis is voor 2020 de volgende inhoudelijke opdracht geformuleerd:

1. Het bieden van een loket voor ondersteuning aan gemeenten.
2. Het bieden van een platform ter bevordering van de afstemming tussen de betrokken overheden en andere partijen.

3. Het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten en de inhoudelijke praktijk daarvan.
4. Activering van gemeenten met betrekking tot gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming.

De provinciale subsidie voor de uitvoering van het takenpakket is voor 202 – na loon- en prijsbijstelling – vastgesteld op een bedrag van € 181.366,70.

4. Klanttevredenheid- en wensenonderzoek

Met de provincie Noord-Brabant is overeengekomen dat om de vier jaren een tevredenheids- en wensenonderzoek wordt uitgevoerd. Eind 2018 – begin 2019 is dit opnieuw gedaan. Het onderzoek richtte zich op het dienstverleningspakket van Stichting Monumentenhuis Brabant. Doel van het onderzoek was te vernemen:

- a) in welke mate gemeenten tevreden zijn over de huidige dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant;
- b) of het huidige dienstenpakket aansluit bij de behoeften van de gemeenten;
- c) of gemeenten bij de uitvoering van hun monumentenzorgtaak behoefte hebben aan nog andere dienstverlening door Stichting Monumentenhuis Brabant. Zo ja, wat zijn dan de wensen?

In totaal hebben 39 van de 62 gemeenten meegedaan aan de enquête; dit is een respons van 62,9%. In 2014 was de respons 56,7%. Een hele goede score.

Monumentenzorg blijkt bij de Brabantse gemeenten heel divers te zijn georganiseerd. Bij 36% van de gemeenten maakt het deel uit van de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling. Vaak blijkt de gemeentelijke monumentenzorgtaak verdeeld te zijn over verschillende afdelingen, zoals bouw-/woningtoezicht, volkshuisvesting, subsidieverlening. Dat is bij 31% van de respondenten het geval.

Niet minder dan 49% van de gemeenten geeft aan dat er niet voldoende tijd kan worden besteed aan de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Op de vraag hoe gemeenten capaciteitsproblemen oplossen zegt 46% bepaalde zaken dan niet uit te voeren;

Bij de meeste gemeenten is het aantal fte dat beschikbaar is voor monumentenzorg erg beperkt: 46% van de respondenten zegt dat voor het monumentenzorgwerkveld incl. archeologie niet meer beschikbaar is dan 0,1 à 0,5 fte; zo'n 23% heeft tussen de 0,6-1 fte ter beschikking.

Het overgrote deel van de gemeenten (87%) is van opvatting dat de gemeentelijke monumentenzorgpraktijk de laatste jaren omvangrijker is geworden. Hierbij geeft 74% van de gemeenten aan zelf te weinig kennis in huis te hebben voor de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. In 2014 was dit percentage 61%.

Dit vertaalt zich in een grotere ondersteuningsbehoefte bij gemeenten. Zo is alleen al op het gebied van beleidsontwikkeling de ondersteuningsvraag gestegen van 13% in 2014 naar 26% nu. Dit houdt ook verband met de financiële positie van gemeenten. Na jaren van bezuinigingen is er duidelijk weer meer financiële armslag, hetgeen leidt tot een grotere vraag naar beleidsontwikkeling. Daarnaast zijn er nieuwe aandachtsterreinen bijgekomen, zoals erfgoed en energie en de (implementatie van de) Omgevingswet. Gemeenten geven aan op deze gebieden een grote ondersteunings-behoefte te hebben.

Wat betreft de wijze waarop het Monumentenhuis de dienstverlening aan gemeenten uitvoert is er een grote mate van tevredenheid. Op de verschillende onderdelen scoort het Monumentenhuis tussen de 7,5 en 8. Het dienstverleningspakket van Monumentenhuis wordt door ruim 87% als goed ervaren. De ondersteuningsbehoefte is het grootst op de volgende terreinen: erfgoed en energiemaatregelen, implementatie van de Omgevingswet, ontwikkelen erfgoedbeleid, gebiedsgerichte monumentenzorg en herbestemming.

5. Activiteitenplan met ureninzet voor 2020

De dienstverlening van het Monumentenhuis is uniek. Er zijn geen vergelijkbare organisaties met een soortgelijk takenpakket. Het Monumentenhuis Brabant adviseert gemeenten op non-profitbasis en ondersteunen ze bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Een andere doelstelling is om gemeenten te professionaliseren om de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg te verbeteren. De dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant, waarbij alle 62 Brabantse gemeenten tot de klantenkring behoren, wordt gratis aangeboden.

Met in acht neming van de uitkomsten van het tevredenheid- en wensenonderzoek en de provinciale taakstelling aan het Monumentenhuis is voor 2020 het onderstaande activiteitenplan met urenbegroting opgesteld.

5.1 Het bieden van een loket voor ondersteuning aan gemeenten

Om gemeenten op een directe wijze hulp te bieden naar aanleiding van vragen en problemen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak heeft Stichting Monumentenhuis Brabant een eerstelijns ondersteuning ontwikkeld, die bestaat uit:

- a) een gratis helpdesk voor gemeenten;
- b) een gratis spreekuur / consult op locatie.

Bereik:

- Dit loket is beschikbaar voor alle 62 Brabantse gemeenten.

Resultaat / door:

- Het leveren van eerstelijns ondersteuning aan de Brabantse gemeenten. Concreet is dit het bieden van hulp naar aanleiding van vragen en problemen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Deze eerstelijns ondersteuning bestaat uit:

a) Een gratis helpdesk voor gemeenten

Het beantwoorden van vragen die betrekking hebben op het gehele terrein van de monumentenzorg en de archeologie. De vragen worden ontvangen per telefoon, per e-mail of per post. Vaak kan direct antwoord worden gegeven. Is dit niet het geval, dan wordt via de backoffice hierin voorzien. Vanuit het secretariaat van Stichting Monumentenhuis Brabant wordt er op toegezien dat vragenstellers tijdig worden teruggebeld. In geval de inhoudelijke afhandeling niet zelf kan plaatsvinden, wordt doorverwezen naar andere organisaties.

Via deze dienstverlening wordt een bijdrage geleverd aan de kwaliteitsbevordering van monumentenambtenaren. Maar de helpdesk heeft ook een signaalfunctie voor Stichting Monumentenhuis Brabant. Mogelijke knelpunten in de dagelijkse praktijk van de gemeentelijke monumentenzorg worden via de helpdesk gesignaleerd en in beeld gebracht bij de verschillende partners (Rijk, Provincie, specifieke monumentenorganisaties). Indien nodig kan het leiden tot vervolgactiviteiten, zoals bespreking ervan tijdens cursussen en scholingsbijeenkomsten of nadere berichtgeving erover in een nieuwsbrief.

Het bereik voor 2020 wordt geraamd op 50%.

De geprognostiseerde ureninzet voor 2020 is 475 uur. Dit is gebaseerd op:

- gemiddeld 2 vragen per dag = 10 per week = 520 per jaar;
- tijdsbesteding per vraag: ca. 50 minuten = 475 uur per jaar.

b) Spreekuur / consult op locatie

Het organiseren van spreekuren en individuele consulten op locatie voor complexe vragen op het gebied van restauratie en/of herbestemming van monumenten, het actualiseren van de gemeentelijke monumentenlijst, het vervaardigen van een gemeentelijke monumentenkaart, de herontwikkeling van een gebied met daarin monumentale waarden, beleidsontwikkeling, het opstellen van een subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten, etc. Een andere reden om te kiezen voor een persoonlijk onderhoud kan zijn dat de desbetreffende monumentenambtenaar nog onervaren is. Het afgelopen jaar hebben wij een flinke wisseling in het ambtenarenbestand geconstateerd. Door het aanreiken van nadere informatie wordt hem/haar belangrijke bagage meegegeven, die hem/haar goed van pas kan komen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak. Het bereik voor 2020 wordt geraamd op 50%.

Doel / effect van deze eerstelijnsondersteuning:

- Het doel is het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van de gemeentelijke monumentenzorg. Met deze ondersteuning van gemeenten worden monumenteigenaren en andere belanghebbenden op hun beurt weer beter geadviseerd.
- Het maatschappelijk effect van deze eerstelijns ondersteuning is dat Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten:

a) Helpdesk:	(475 uren à € 72,-)	€ 34.200,-
b) Spreekuur / consult op locatie:	(200 uren à € 72,-)	€ 14.400,-

Meten:

Helpdesk:

De gepleegde ureninzet en het aantal gemeenten dat wordt bereik worden bijgehouden. Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren en te verwachten toekomstige ontwikkelingen worden gesignaleerd.

Spreekuur / consult op locatie:

De gepleegde ureninzet en het aantal gemeenten dat wordt bereik worden bijgehouden. Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren en te verwachten toekomstige ontwikkelingen worden gesignaleerd.

5.2 Het bieden van een platform ter bevordering van de afstemming tussen de betrokken overheden en andere partijen

Om de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg te bevorderen, wordt een platform geboden waar relevante partijen elkaar kunnen ontmoeten en tot afstemming kunnen komen. Als uitwerking daarvan wordt het zogenoemde planoverleg georganiseerd, waar geadviseerd wordt over wijzigingsplannen betreffende rijksmonumenten.

Bereik:

- Dit loket is beschikbaar voor alle 62 Brabantse gemeenten.

Resultaat / door:

Het Planoverleg

Dit is een platform waar partijen (o.a. Rijk, provincie, gemeenten, architecten, monumenteigenaren) elkaar kunnen ontmoeten om ingrijpende restauratie- en herbestemmingsplannen in het voortraject te kunnen bespreken. Daarnaast blijkt in de praktijk dat dit overleg ook kan dienen om algemene ontwikkelingen en eventuele knelpunten binnen de Brabantse monumentenzorg te signaleren en te bespreken.

Het Planoverleg wordt 20 maal per jaar georganiseerd, afwisselend in Geertruidenberg (voor West-Brabant) en Den Bosch (voor Oost-Brabant). Het vergaderschema wordt alle gemeenten kenbaar gemaakt.

Stichting Monumentenhuis Brabant vervult de rol van voorzitter, secretaris en gastheer. Daarnaast wordt via de deelname van de eigen architectuurhistoricus ook een inhoudelijke bijdrage aan het overleg geleverd. Ook de intake van de gemeenten die zich voor het Planoverleg melden wordt door Stichting Monumentenhuis Brabant geregeld.

De prognose is om het komend jaar 40 restauratie- en herbestemmingsplannen te bespreken en dat 25 gemeenten het Planoverleg bezoeken. Dit is een bereik van 40%.

Voor 2020 is 400 uur geprognoseerd.

Doel / effect:

- Het doel is het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van de monumentenzorg door een platform te bieden waar relevante partijen elkaar kunnen ontmoeten en tot afstemming kunnen komen. Hierdoor wordt de kwaliteit en de haalbaarheid van restauratie- en herbestemmingsplannen vergroot.
- Doordat relevante partijen elkaar ontmoeten en tot afstemming komen wordt eerder inzicht gekregen op algemene ontwikkelingen en knelpunten binnen de Brabantse monumentenzorg.
- Het maatschappelijk effect van deze afstemming is dat het Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten:

c) Planoverleg: (400 uren à € 72,-) € 28.800,-.

Meten:

Er wordt bijgehouden hoeveel bijeenkomsten van het Planoverleg in 2020 hebben plaatsgevonden en hoeveel plannen er worden behandeld. Ook worden geregistreerd de ureninzet en het bereik. Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren en te verwachten toekomstige ontwikkelingen worden gesignaleerd.

5.3 Het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten

Pijlers van een goede gemeentelijke monumentenzorg zijn kennis en deskundigheid van de monumentambtenaren. De voortdurende veranderingen binnen archeologie, cultuurlandschap en monumenten vragen om een adequate en effectieve wijze van deskundigheidsbevordering en kennisontwikkeling van ambtenaren op het gebied van wet- en regelgeving en de inhoudelijke praktijk ervan. Daartoe is door Stichting Monumentenhuis Brabant een drietal diensten ontwikkeld.

Bereik:

- alle 62 Brabantse gemeenten

Resultaat / door:

Het leveren van dienstverlening gericht op deskundigheidsbevordering en kennisontwikkeling, met name ten behoeve van gemeenteambtenaren die werkzaam zijn op het gebied van archeologie, cultuurlandschap en monumenten.

d) Een website

Het beheren van de website www.monumentenhuisbrabant.nl met speciale aandacht voor onderwerpen waar de gemeentelijke monumentambtenaren baat bij kunnen hebben. Op de website wordt onder meer informatie verstrekt over: praktische zaken betreffende de monumentenzorg, actuele thema's, wettelijke veranderingen, jurisprudentie, subsidies, alsook wordt melding gemaakt van specifieke dienstverlening van Stichting Monumentenhuis Brabant. Het aantal bezoekers per maand wordt geraamd op 3750; het aantal hits: 900.000.

e) Nieuwsbrieven en digitale specials

Het opstellen en verspreiden van vier nieuwsbrieven (oplage 475 exemplaren) en acht digitale specials onder professionals en betrokkenen in het veld. De digitale specials worden gebruikt om monumentambtenaren snel te kunnen informeren over specifieke en actuele onderwerpen.

In de nieuwsbrieven wordt informatie opgenomen over o.a. nieuwe ontwikkelingen binnen de monumentenzorgpraktijk, jurisprudentie, restauratieprojecten en initiatieven binnen de Brabantse monumentenzorg. Het bereik is 100%.

f) Cursussen en scholingsbijeenkomsten

Er worden drie cursusbijeenkomsten georganiseerd om het kennisniveau van gemeentelijke monumentambtenaren te vergroten. Daarnaast worden actief nieuwe monumentambtenaren benaderd. In kleine groepen of één-op-één wordt hen kennis aangereikt.

Het bereik wordt geraamd op ongeveer 2/3e van het aantal gemeenten in Brabant.

Doel / effect:

- Het doel is het verbeteren van het kennisniveau van ambtenaren monumentenzorg en een bijdrage leveren aan de professionalisering van gemeenten op het gebied van de Monumentenzorg. Met de bovengenoemde activiteiten wordt inhoud gegeven aan het in stand houden van een provinciaal kenniscentrum op het gebied van de monumentenzorg.
- Het maatschappelijk effect van deze professionalisering en het verhogen van het kennisniveau is dat het Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten:

d) Website: 3,5 uur per week	(175 uur à € 72,-)	€ 12.600,-
e) 4 nieuwsbrieven	(140 uur à € 72,-)	
8 digitale specials	(60 uur à € 72,-)	€ 14.400,-
f) 3 cursussen en scholingsbijeenkomsten nieuwe ambtenaren	(200 uur à € 72,-)	€ 14.400,-

Meten:

Er wordt bijgehouden welke ureninzet in 2020 voor het beheer van de website is gepleegd. Wat betreft de nieuwsbrieven en digitale specials wordt aangegeven met welke frequentie de nieuwsbrieven en specials zijn verspreid, alsook wordt de ureninzet en het bereik geregistreerd. Dit geldt ook voor het aantal cursussen en scholingsbijeenkomsten inclusief ureninzet en bereik. Afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren en te verwachten toekomstige ontwikkelingen worden gesignaleerd.

5.4 Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en Omgevingswet

Pijlers van het nieuwe monumentenbeleid, zowel van Rijk als provincie, zijn gebiedsgerichte monumentenzorg, herbestemming en duurzaamheid. Op een proactieve wijze en vanuit een brede benadering wordt door het Monumentenhuis Brabant hier invulling aan gegeven.

Een belangrijk item voor de komende jaren is de Omgevingswet. Hoewel de invoering van de wet is voorzien voor 2021, is het zaak dat gemeenten hier vroegtijdig mee aan de slag gaan. Elke gemeente dient – vanuit een integrale benadering – een omgevingsvisie te ontwikkelen voor de fysieke leefomgeving. Cultuurhistorie en monumenten maken daar onderdeel van uit. Is het voor gemeenten sowieso al een ingrijpend veranderingsproces met een andere manier van werken, een goede inbreng vanuit cultuurhistorie en monumentenzorg is de maatschappelijke uitdaging waar we voor staan.

Verduurzaming is een belangrijke prioriteit van het kabinet. Het rijk zet, mede met het oog op het Energie- en Klimaatakkoord (in 2050 CO2 neutraal), in om monumenten energiezuinig of zo veel mogelijk energieneutraal te maken. Het Monumentenhuis zal deze duurzaamheidsdoelstellingen bij de gemeentes onder de aandacht brengen.

g) Activering gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg en de Omgevingswet

Gemeenten worden gestimuleerd hun kernkwaliteiten op het gebied van erfgoed te benoemen. Dit als één van de onderleggers voor de gemeentelijke Omgevingsvisie. Het benoemen van de kernkwaliteiten kan door middel van het opstellen van een cultuurhistorische waardenkaart of, indien een gemeente hier nog niet over beschikt, het opstellen van een erfgoednota. Sommige thema's die in dit kader van belang zijn, overstijgen de gemeentegrenzen. Bijvoorbeeld als het gaat om de Zuiderwaterlinie, of Van Gogh Brabant. Door dit vanuit een integrale benadering te benaderen ontstaat er nieuwe dynamiek met kansen voor onder meer erfgoedtoerisme en wordt bijgedragen aan “het stimuleren van beweging”.

In 2018 en 2019 heeft het Monumentenhuis in samenwerking met de RCE een bijeenkomst voor gemeentelijke ambtenaren over de Omgevingswet georganiseerd. Ook in 2020 zullen activiteiten worden georganiseerd om gemeenten te informeren over de Omgevingswet.

Bereik:

- alle 62 Brabantse gemeenten.

Resultaat / door:

- Het schriftelijk informeren van Brabantse gemeenten m.b.t. gebiedsgerichte monumentenzorg vanuit een integrale benadering, gericht op het bevorderen van ruimtelijke kwaliteit.

- Het schriftelijk informeren van Brabantse gemeenten m.b.t. de Omgevingswet.
- Bevorderen van grensoverschrijdende erfgoedprojecten (o.a. Van Gogh Brabant, Zuiderwaterlinie).
- Schriftelijke informatieverstrekking aan de Brabantse gemeenten over het erfgoedbeleid van de provincie Noord-Brabant.
- In een persoonlijk gesprek wordt aan 31 Brabantse gemeenten (50% bereik) nadere uitleg gegeven over o.a. de Omgevingswet en het provinciale erfgoedbeleid.

Doel / effect:

- Het doel is het leveren van een bijdrage aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond cultuurhistorische waarden en het geven van een impuls aan de inbedding van culturele planologie binnen de gemeentelijke planontwikkeling. Daarmee wordt tevens een impuls en bijdrage gegeven aan de gebiedsgerichte monumentenzorg binnen de provincie.
- Het doel is het leveren van een bijdrage aan de mogelijkheden en kansen voor het ontwikkelen van erfgoedtoerisme.
- Het maatschappelijk effect is dat het Brabants erfgoed beter blijft behouden. Dit versterkt de Brabantse identiteit, het zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat, het verruimt de kansen voor erfgoedtoerisme en is daarmee van betekenis op de economische ontwikkeling van de provincie.

Kosten:

- Informeren gemeenten m.b.t. de Omgevingswet en grensoverschrijdende erfgoedprojecten: (75 uren à € 72,-) € 5.400,
- Nadere, persoonlijke uitleg aan 31 gemeenten over o.a. de Omgevingswet en het provinciale erfgoedbeleid (75 uren à € 72,-) € 5.400,-

Totaal: (150 uren à € 72,-) € 10.800,-.

Meten:

Van de bovengenoemde activiteiten wordt bijgehouden welke ureninzet in 2020 is gepleegd, alsook worden de ureninzet en het bereik geregistreerd.

h) Activering gemeenten m.b.t. herbestemming van erfgoed

Herbestemming

Het zoeken naar nieuwe functies voor de vele honderden cultuurhistorisch waardevolle objecten die leeg staan of komen is dé uitdaging voor de komende tijd. Enerzijds om cultuurhistorische waarden, identiteit en ruimtelijke kwaliteit te behouden, anderzijds om een bijdrage te leveren aan het vinden van oplossingen voor het probleem van de schaarse ruimte. Door middel van herbestemming en hergebruik van monumentale gebouwen kan hier invulling aan gegeven worden vanuit de visie: behoud door ontwikkeling.

Kerkenvisies

De voorgenomen sluiting van een kerk leidt vaak tot discussies tussen eigenaren, gelovigen, omwonenden en deskundigen. Soms duurt zo'n discussie vele jaren, terwijl de staat van het gebouw verslechtert en de kosten voor instandhouding onnodig oplopen. Een visie op de toekomst van kerkgebouwen vraagt van alle betrokken partijen (kerkgenootschappen, omwonenden, ontwikkelaars, deskundigen en overheden) dat zij samen oplossingen vinden en

kiezen welke kerken hun functie behouden of een andere krijgen. Deze visie kan landen in omgevingsvisies die gemeenten verplicht voor hun grondgebied moeten opstellen.

Monumentenhuis Brabant wil graag een actieve rol spelen bij het tot stand brengen van gemeentelijke kerkvisies. Door onze ervaring, kennis en netwerk (o.a. met de kerkgenootschappen) kunnen wij hier ook een waardevolle bijdrage aan leveren. Om hier effectief invulling aan te kunnen geven heeft het Monumentenhuis Brabant een ureninzet van 100 uur in de begroting van het komend jaar opgenomen.

Bereik:

- alle 62 Brabantse gemeenten.

Resultaat / door:

- Het informeren van alle Brabantse gemeenten over herbestemming, waaronder aandachtspunten en subsidiemogelijkheden.
- In 2020 wordt aan 31 Brabantse gemeenten (50% bereik) in een persoonlijk gesprek nadere uitleg gegeven over (het belang van) herbestemming, de gemeentelijke rol en verantwoordelijkheid, aandachtspunten, e.d.
- Deelname aan het Provinciale Platform Vrijkomende Kerkgebouwen.
- Inbreng met betrekking tot de gemeentelijke kerkvisies in het kader van het landelijke programma “De Verbinding”.

Doel / effect:

- Het doel is het leveren van een bijdrage aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond herbestemming van erfgoed en het geven van een impuls aan de herbestemming van monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten en complexen.
- Het maatschappelijk effect van herbestemming is dat het Brabants erfgoed beter behouden blijft. Dit versterkt de Brabantse identiteit en zorgt voor verbetering van het woon-, leef- en vestigingsklimaat.

Kosten:

- Informeren gemeenten m.b.t. herbestemming: (100 u. à € 72,-) € 7.200,-
- Nadere uitleg aan 31 gemeenten over herbestemming: (100 u. à € 72,-) € 7.200,-
- Inbreng m.b.t. gemeentelijke kerkvisies: (100 u. à € 72,-) € 7.200,-

Totaal: (300 u. à € 72,-) € 21.600,-.

Meten:

Aan de hand van evaluatieformulieren wordt nagegaan hoe de dienstverlening van het Monumentenhuis Brabant wordt beoordeeld en of er aanvullende wensen zijn.

5.5 Geen commerciële activiteiten

De producten en diensten van Stichting Monumentenhuis Brabant zijn erop gericht om gemeenten non-profit te adviseren en te ondersteunen bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak.

Bij de oprichting van het Monumentenhuis hebben de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg en de provincie bepaald dat het steunpunt slechts in beperkte mate

gesubsidieerd zou worden en dat het Monumentenhuis goeddeels zelf de broek zou moeten ophouden. Daartoe zou het steunpunt betaalde dienstverlening voor gemeenten moeten gaan ontwikkelen. Dat heeft vorm gekregen in de oprichting van Monumentenhuis Brabant B.V. Enige aandeelhouder hiervan is Stichting Behoud Monumenten Brabant. Dit is een ideële stichting die zich ten doel stelt de kwaliteit van de integrale monumentenzorg in de provincie Noord-Brabant te bevorderen, zowel wat betreft gebouwde monumentale objecten, cultuurlandschappen als de archeologische monumentenzorg.

Stichting Monumentenhuis Brabant onderneemt zelf geen commerciële activiteiten.

6. Additionele werkzaamheden

In januari 2018 verscheen het rapport van onderzoeksbureau BMC, getiteld “*Stelsel of lappendeken*”, over de wijze waarop gemeenten hun taak op het gebied van de gemeentelijke monumentenzorg vervullen. Het onderzoek, dat het karakter heeft van een quick scan, werd uitgevoerd in opdracht van het ministerie OCW. Basis van het onderzoek vormen de interviews van diverse door de wol geverfde stakeholders binnen het monumentenveld. De geïnterviewden maken zich ernstig zorgen over het dalende niveau van kennis en deskundigheid bij heel veel gemeenten, het gebrek aan capaciteit (fte) en een versnippering van aandacht. Bijna alle geïnterviewden hebben de indruk dat de situatie bij gemeenten de afgelopen jaren flink is verslechterd.

In het onderzoeksrapport “*Stelsel of lappendeken*” staat een aantal opmerkelijke bevindingen:

- er is “een permanente storing in de communicatie” tussen de bij het erfgoedveld betrokken ambtenaren;
- het ontbreekt in toenemende mate aan een gemeenschappelijke visie binnen gemeenten op wat er op het gebied van erfgoed passend is;
- er bestaat zorg over het gegeven dat in toenemende mate RUD’s worden ingeschakeld bij vergunningverlening;
- er is alom waarderend over de rol van de steunpunten monumentenzorg. Gewenst wordt dat hun rol groter zou zijn.

De bevindingen van de stakeholders geven dus een meer dan bedroevend beeld van het niveau van de gemeentelijke monumentenzorg. De resultaten van voornoemd onderzoek zijn zeker op onze provincie van toepassing.

De ondersteuningsbehoefte van Brabantse gemeenten staat concreet benoemd in het tevredenheids- en wensenonderzoek, dat Monumentenhuis Brabant recent heeft uitgevoerd (zie hoofdstuk 4). Maar ook in het jaarverslag van Stichting Monumentenhuis Brabant over 2018 staat dit onderbouwd aangegeven. In 2018 is door het Monumentenhuis 141 uren extra ureninzet verricht om gemeenten te helpen en te ondersteunen. Gemeenten in de kou laten staan door ze niet te helpen, is voor ons ook geen optie. Dit heeft geleid tot een negatief financieel resultaat, waarbij ook de egaliseringsreserve van het Monumentenhuis Brabant in de min is gekomen.

Het is de ambitie van het Monumentenhuis Brabant om de kwaliteit van de monumentenzorg verder te verbeteren. Concreet betekent dit dat gemeenten nog meer ondersteund zullen moeten worden. Binnen het beschikbaar gestelde subsidiebudget van € 181.366,70 is het niet mogelijk om alles te doen wat nodig is. Nota bene, onze provincie heeft het grootste aantal gemeenten van Nederland. Als steunpunt voor gemeenten heeft het Monumentenhuis Brabant dus extra veel werk te doen. Voor Gelderland, ook een provincie met veel gemeenten, was dit al reden om de subsidietoekenning aan het steunpunt daar te verhogen.

Op dit moment is de rijksbijdrage ten behoeve van het steunpuntennetwerk voor elk provincie gelijk. Qua omvang is Zeeland echter niet te vergelijken met Noord-Brabant. Doordat de monumentenzorg door de jaren heen steeds complexer is geworden en er ook steeds meer op het bordje van gemeenten terecht is gekomen, is een extra financiering meer dan gewenst.

Erfgoed telt

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft in de beleidsnota ‘*Erfgoed telt*’ de betekenis van erfgoed voor de samenleving nadrukkelijk benoemd. Voornoemde

beleidsnota heeft betrekking op de periode 2018-2021. Wat betreft de prioriteiten wordt een onderverdeling gemaakt in drie categorieën:

- *instandhouding*: meer budget voor instandhouding en (grote) restauraties; verduurzaming; aandacht voor restauratieopleidingen en vakmanschap; ondersteuning herbestemming en opstellen kerkenvisies;
- *leefomgeving*: erfgoeddeal met overheden en maatschappelijke partners; versterking relatie erfgoed en leefomgeving;
- *verbindende kracht*: (digitale) toegankelijkheid van erfgoed vergroten; ondersteuning van vrijwilligers; investeren in erfgoededucatie.

Goed beschouwd zijn er veel overeenkomsten met het provinciale beleid, zowel wat betreft de algemene lijn (erfgoed telt) als de uitvoeringsprogramma's.

Er zijn verschillende uitwerkingen te maken van belangrijke maatschappelijke opgaven c.q. aandachtspunten, waarbij de positie van erfgoed aan de orde is. Vaak heeft ze "verschillende gedaante", maar steeds is erfgoed betekenisvol. De ene keer fungeert erfgoed als verbinder, een andere keer als aanjager, ondernemer, of organisator. Graag gaan wij met de provincie Noord-Brabant in overleg over de rol die het Monumentenhuis Brabant kan spelen bij de hierboven genoemde aandachtspunten. Op deze manier kan voor een deel tevens invulling worden gegeven aan de ondersteuningsbehoefte van gemeenten.

Onderstaand een aantal suggesties onzerzijds, die we graag uitwerken tot concrete projectvoorstellen.

6.1 Erfgoed Deal

Via een Erfgoed Deal met andere overheden en maatschappelijke partners wil het Rijk de bijdrage van erfgoed aan veranderingen in onze leefomgeving versterken. Het gaat dan onder meer om het behoud en het gebruik van erfgoed bij de grote maatschappelijke opgaven van dit moment, waaronder de energietransitie, verduurzaming en klimaatadaptatie. Hier liggen uitdagingen en kansen voor onze provincie en de provinciale steunorganisaties.

6.1.1. Van Gogh National Park i.o.

Er wordt gewerkt aan een plan om in 2020 de status van Nationaal Park te verwerven. Binnen Van Gogh National Park is een aantal ontwikkelingen, die raken aan de doelstellingen van de Erfgoeddeal. Ontwikkelingen waar de provincie in meer of mindere mate een (structurele) rol in speelt en aan bijdraagt.

Er gaat gewerkt worden aan "het landschap van de toekomst". Met een belangrijke focus op toerisme en recreatie (nationaal beleid van spreiding). Om interessant te zijn is een hoge erfgoed- en landschapswaarde van gebouwen en landschap evident. Het gebied is ook gezegend met deze waarden. Zie de vele monumenten, parken, landgoederen etc. Tegelijk is het een van de gebieden in Nederland die het meest economisch is ontwikkeld en navenant onder druk staat. Druk dus ook op die erfgoedwaarden. Hoe verhouden erfgoed- en landschapswaarde zich tot de noodzaak van klimaatadaptatie en energietransitie?

Het Monumentenhuis Brabant heeft nauwe contacten met Streekhuis Het Groene Woud, die een van de aanjagers is van Van Gogh National Park. Het Monumentenhuis wil graag samen met het Streekhuis Het Groene Woud een concreet pilotproject ontwikkelen rond het duurzame in standhouden van erfgoed- en landschapswaarden in relatie tot klimaatadaptatie en energietransitie.

6.2 Duurzame monumenten

Toekomstbestendige monumenten worden goed onderhouden, hebben een passende functie én dragen bij aan de energietransitie. De ontwikkelingen op het beleidsterrein van verduurzaming volgen elkaar snel op. Enerzijds door de (onder tijdsdruk staande) ambities die voortvloeien uit het nationale ontwerpklimatekkoord, anderzijds door de snel toenemende behoefte van monumenteigenaren aan praktische informatie en duiding van wet- en regelgeving. Het is tijd om meters te maken, het momentum is daar. Om voortvarend te reageren op deze ontwikkelingen slaan de Monumentenwacht Noord-Brabant, Monumentenhuis Brabant, Brabants Landschap en De Groene Grachten de handen ineen. (N.B. er wordt verkend of ook een tweetal Brabantse gemeenten als partner wil deelnemen)

De Provincie Noord-Brabant heeft een duidelijke ambitie: 100% duurzame energie in 2050. Brabant is al in beweging. De Energieagenda 2019-2030 laat een rijke verscheidenheid aan partijen en initiatieven in Brabant zien. Veel partijen willen aan de slag met de energietransitie. De vraag is alleen vaak: hoe? Dit geldt voor zowel lagere overheden als voor maatschappelijke organisaties, bedrijven en particulieren. De provincie ziet voor zichzelf een rol in de ondersteuning en equipering van partijen door de juiste kennis en tools te bieden. In de publicatie *'Energietransitie in Brabant'* van de provincie Noord-Brabant zijn voor het transitiepad 'Gebouwde Omgeving' onder meer de volgende maatregelen beschreven:

- een wenkend perspectief en stimuleren zodat iedereen mee gaat doen;
- stimuleren en faciliteren gemeenten;
- stimuleren van innovatie en opschaling.

6.2.a Brabantse Menukaart

Steeds meer gemeenten en partners gebruiken De Groene Menukaart voor verduurzaming in de monumentensector. In lijn met de ambities van het klimatekkoord voorzien wij een sterke groei van het aantal eigenaren dat hun monumentaal pand wil verduurzamen. Om deze eigenaren tijdig en op effectieve wijze te bedienen, is een infrastructuur voor opschaling van adviezen nodig. De ambitie is om over te stappen naar een schaalbaar adviesmodel, waarbij de groei in adviezen gepaard gaat met een minimale groei in advieskosten.

Genoemde partijen verkennen op dit moment de technische mogelijkheden en financiële middelen om de bestaande Groene Menukaart door te ontwikkelen tot 'De Brabantse Menukaart'. Met deze ontwikkeling is het in de toekomst mogelijk een menukaart en adviestool op maat te maken voor monumentenwachters, vastgoedbeheerders, adviseurs gemeenten e.a. Met het creëren van de centrale database en het laten aansluiten van steeds meer partijen bij het platform, ontstaat er een grote centrale plek aan kennis.

6.2.b Informatieloket 'Duurzame monumenten Brabant'

Monumentenwacht Noord-Brabant en Monumentenhuis Brabant ervaren dat er een toenemende vraag is onder monumenteigenaren en gemeenten naar allerlei informatie over het verduurzamen van monumenten. Om hierop adequaat te kunnen inspelen is een goed toegerust en toegankelijk informatieloket nodig. Voornoemde organisaties willen hierin nauw samenwerken teneinde tot een zo effectief en efficiënt mogelijke dienstverlening te komen. Het beoogde informatieloket richt zich ook op het ontsluiten en verbinden van bestaande initiatieven op het gebied van verduurzaming.

In het kader van de Erfgoed Deal willen Monumentenhuis Brabant en Monumentenwacht Noord-Brabant in 2020 – met ondersteuning van de provincie Noord-Brabant – een aanvraag voorbereiden met als doel te komen tot een Brabants informatieloket voor het verduurzamen van monumenten. Hierbij willen we een combinatie maken met het ontwikkelen van een Brabants kennis- en inspiratiecentrum verduurzamen monumenten

6.2.c Brabants kennis- en inspiratiecentrum verduurzamen monumenten

Van groot belang is dat er een fysieke plek komt in onze provincie, die fungeert als kennisplein, inspiratiecentrum en innovatielab voor het verduurzamen van monumenten. Dan kan de opgebouwde kennis optimaal worden benut en komt er daadwerkelijk een krachtige infrastructuur tot stand met daaromheen een sterk netwerk. Onderwijsinstellingen en bedrijfsleven maken daar nadrukkelijk deel van uit.

Een plek die zich daar prima voor lijkt te lenen zijn de dienstwoningen van de Dongecentrale. Vanouds is dit een plek waar energie van uitgaat. Die plek kan anno 2020 doorontwikkeld worden tot een nieuw “energiecentrum” voor duurzame monumenten. Monumentenhuis Brabant en Monumentenwacht Noord-Brabant willen actief aan de realisering van een Brabants kennis- en inspiratiecentrum verduurzamen monumenten meewerken.

De hierboven genoemde partijen zijn bezig een projectvoorstel te ontwikkelen voor de jaren 2020-2022. Het bestaat uit een drietal fasen:

Fase 1-2020: * Pilotproject: 30 monumenten uit diverse monumentencategorieën worden onderzocht op verduurzamingspotentie. De gemeenten waar die monumenten zijn gelegen, worden nauw bij de pilot betrokken.
De verkregen informatie wordt gebruikt om in beeld brengen of het wenselijk c.q. nodig is om Brabant specifieke accenten aan te brengen in de beleidsvorming op provinciaal en gemeentelijk niveau op het gebied van erfgoed en duurzaamheidsontwikkeling.

Fase 2-2021: * Ontwikkeling Brabantse Menukaart / Brabantse aanpak ‘Duurzame monumenten’, gericht op monumenteigenaren en gemeenten
* Start uitvoering Brabantse aanpak ‘Duurzame monumenten’:
- regionale informatiebijeenkomsten voor gemeenteambtenaren door Monumentenhuis Brabant
- aanbieden adviestools aan grote monumentenbeheerders (o.a. woningbouwcoöperaties) onder regie van Monumentenwacht

Fase 3-2022: * Vervolg uitvoering Brabantse aanpak ‘Duurzame monumenten’
* Versterken en inbedden opgebouwde infrastructuur voor verduurzaming van monumenten in Noord-Brabant
* Ontwikkelen Brabants kennis- en inspiratiecentrum verduurzamen Monumenten.

Hiermee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling bij gemeenten en particulieren rond energiebesparende maatregelen bij monumentale gebouwen en wordt een impuls gegeven aan de verduurzaming van monumenten. Als zodanig wordt aangesloten wordt bij een maatschappelijke vraag en wordt een bijdrage wordt geleverd aan een duurzame samenleving en het behalen van klimaatdoelstellingen. Dit versterkt het woon- en leefklimaat in Brabant.

6.3 Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021 is een megaklus, waar heel veel gemeenten nog onvoldoende mee bezig. Veel Brabantse gemeenten hebben bijvoorbeeld nog steeds geen omgevingsvisie. In de omgevingsvisie worden meerdere sectorale visies samengebracht tot één integraal verhaal. Daarnaast moet de omgevingsvisie tot stand komen op basis van participatie.

Wat betreft het onderdeel cultuurhistorie binnen de omgevingsvisie is het belangrijk dat een gemeente zicht heeft op wat haar cultuurhistorische kernkwaliteiten zijn. Helaas schort het hier aan. In het activiteitenplan van het Monumentenhuis Brabant voor 2020 is weliswaar opgenomen dat hier inzet voor wordt gepleegd (100 uren), maar gezien de achterstand die gemeenten hebben is dit niet toereikend. Er moeten nog veel meer gebeuren om de gemeenten Omgevingswet-proof te maken. Dat kan helaas niet binnen het huidige takenpakket en het daarvan afgeleide budget van het Monumentenhuis Brabant.

Verder is er een aanpassing van de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart, die voor gemeenten zeker ook van betekenis kan zijn. Het verdient aanbeveling dat gemeenten hier kennis van nemen. Het Monumentenhuis Brabant wil graag met de provincie in overleg treden over wat gedaan kan worden (advisering en inspiratie) om erfgoed goed te verankeren in de gemeentelijke omgevingsvisie. We denken hierbij aan regionale sessies met ambtenaren erfgoed, ruimtelijke ontwikkeling en de gemeentelijke projectleider Omgevingswet.

6.4 Ruimtelijke kwaliteit – VAB's

Een goede omgevingskwaliteit is een van de hoofdoopgaven van de provincie. Een aantrekkelijk landschap en tegengaan van verrommeling is essentieel voor een goede omgevingskwaliteit. Een belangrijke drager van dat landschap is het ruimtelijk erfgoed (o.a. cultuurhistorische landschapselementen, landgoederen en monumenten). Het Monumentenhuis wil graag een bijdrage leveren aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in onze provincie.

Momenteel staan al heel veel boerderijen en agrarische bedrijfsgebouwen leeg. Dat aantal zal de komende tijd alleen maar toenemen. Dat leidt tot leegstand met alle nadelige gevolgen van dien, zoals verwaarlozing van het gebouw, verloedering van de omgeving en het aantrekken van criminaliteit. Monumentenhuis Brabant wil een project ontwikkelen, gericht op:

- onderzoek naar de VAB's die cultuurhistorisch waardevol zijn en vervolgens daar op gemeentelijk niveau beleid voor ontwikkelen. Hierbij kan gedacht worden aan het verruimen van de gebruiksmogelijkheden van cultuurhistorisch waardevol agrarisch erfgoed. Daarmee wordt niet alleen verrommeling tegengegaan, maar het geeft ook een impuls aan een verlevendiging van het platteland.

6.5 Vermaatschappelijking erfgoed

Betrokkenheid van burgers is een heel belangrijk aspect binnen de monumentenzorg. Het biedt kansen om draagvlak te creëren voor de instandhouding van monumenten én het versterkt erfgoed. In dat verband is het belangrijk om burgers in een zo'n vroeg mogelijk stadium te betrekken, zowel bij het ontwikkelen van erfgoedbeleid als bij wijzigingsplannen voor monumenten. "Van onderop" worden ook de beste resultaten bereikt. Dat blijkt bijvoorbeeld bij de herbesteding van religieus erfgoed, maar ook bij de totstandkoming van gemeentelijke erfgoednota's. Deze aanpak is eigen aan het Monumentenhuis Brabant.

In het verlengde van het bovenstaande heeft het Monumentenhuis Brabant een concreet projectidee:

- samen met Stichting De Groene Vesting en Erfgoed Brabant een project ontwikkelen dat gericht is op:
 - het terugbrengen van historisch verdedigingswerk in het landschap / versterken van ruimtelijke kwaliteit;
 - burgerparticipatie en het inzetten van vrijwilligers (o.a. lokale erfgoedverenigingen);
 - educatie naar scholen in de regio;
 - het betrekken van de creatieve sector bij de verbeelding (bijvoorbeeld land art);
 - interactief communiceren / het benutten van digitale media.

Stichting De Groene Vesting is een burgerinitiatief van bewoners van 's-Hertogenbosch en omstreken om de Linie van Frederik Hendrik uit 1629 rond de stad weer zichtbaar en beleefbaar te maken en te houden. Monumentenhuis Brabant onderhoudt reeds goede contacten met het bestuur van Stichting De Groene Vesting en is goed ingevoerd in de activiteiten van deze organisatie.

7. Nut en maatschappelijk effect activiteiten Monumentenhuis Brabant

De provincie Noord-Brabant hecht er veel belang aan dat de activiteiten van Stichting Monumentenhuis Brabant nuttig worden gevonden, dat ze efficiënt worden uitgevoerd en dat ze een maatschappelijk rendement hebben. Vanzelfsprekend is het ook essentieel om te weten of de gemeenten tevreden zijn over de dienstverlening door Stichting Monumentenhuis Brabant.

Maatschappelijk effect

De activiteiten Stichting Monumentenhuis Brabant hebben een maatschappelijk effect en rendement. De kwaliteit van de monumentenzorg wordt verbeterd ten behoeve van een aantrekkelijke leefomgeving in Brabant.

- directe en concrete ondersteuning geboden bij de uitvoering van de gemeentelijke monumentenzorgtaak, waardoor gemeenten beter in staat zijn om hun klanten (monumenteigenaren en andere belanghebbenden) op een goede manier van dienst te zijn;
- directe en concrete inhoud gegeven aan het professionaliseren van en het verhogen van het kennisniveau van gemeenteambtenaren die betrokken zijn bij het Brabantse erfgoed;
- een bijdrage geleverd aan de versterking van de kwaliteit en de effectiviteit van de gemeentelijke monumentenzorg, waardoor het Brabants erfgoed beter wordt behouden en de Brabantse identiteit wordt versterkt;
- inhoud gegeven aan het vorm geven en in stand houden van een provinciaal kenniscentrum op het gebied van de monumentenzorg;
- een bijdrage geleverd aan de kennisontwikkeling bij gemeenten rond cultuurhistorische waarden en het geven van een impuls aan de inbedding van culturele planologie binnen de gemeentelijke planontwikkeling;
- een impuls gegeven aan de gebiedsgerichte monumentenzorg binnen de provincie, één van de pijlers van het nieuwe monumentenbestel;
- een impuls gegeven aan de herbesteding van monumentale en cultuurhistorisch waardevolle objecten en complexen binnen de provincie, één van de pijlers van het provinciale beleid;
- een bijdrage geleverd aan een verdere ontwikkeling van het erfgoedtoerisme in Brabant;
- en wordt een bijdrage geleverd om monumentenzorg beter te positioneren in het spectrum identiteit – economie – ruimte.

Het inzichtelijk maken van het maatschappelijk effect van zijn activiteiten zal door het Monumentenhuis Brabant zo veel mogelijk worden nagestreefd. Onder meer wordt per activiteit hier een uitwerking van gemaakt (zie hoofdstuk 5).

8. Begroting 2020

Het subsidiebudget voor Stichting Monumentenhuis Brabant voor 2020 is bepaald op € 181.366,70. Op basis hiervan is de begroting opgesteld.

Stichting Monumentenhuis Brabant huurt voor de uitvoering van haar taken werknemers in bij Stichting Behoud Monumenten Brabant tegen een uurtarief van € 72,-. Er bestaat geen BTW-verplichting.

Naast de in hoofdstuk 5 beschreven activiteiten met directe kosten voor ureninzet, zijn er algemene kosten, zoals kantoorkosten (automatisering, telefoon, abonnementen e.d.), verkoopkosten (o.a. representatie) en accountantskosten. In 2018 bedroeg deze post € 10.934,-. Voor 2020 is een bedrag aangehouden van € 11.000,-.

8.1 Begrotingsopzet

Door de inhuur van personeel tegen een all-in uurtarief is een – gebruikelijke – begrotingsopzet met een kostenverdeelstaat, waarbij een onderverdeling wordt gemaakt naar salariskosten, huisvestingskosten en dergelijke, niet mogelijk. Voordeel van deze werkwijze is dat er heel effectief en overzichtelijk te werk kan worden gegaan.

Stichting Monumentenhuis Brabant maakt een doorbelasting van baten en lasten naar activiteit mét een uitsplitsing van:

- a) directe kosten;
- b) Algemene kosten (kantoorkosten, automatisering, telefoon, accountantskosten);
- c) indirecte kosten.

In de begroting van Stichting Monumentenhuis Brabant wordt een onderscheid gemaakt tussen de ureninzet die direct gerelateerd is aan de uitvoering van de producten en diensten van Stichting Monumentenhuis Brabant én indirecte uren.

Ad a) De directe ureninzet voor de producten en diensten wordt concreet benoemd (zie hoofdstuk 6). Via een urenverantwoording wordt deze bijgehouden en verrekend met Stichting Behoud Monumenten Brabant. In totaal is de directe ureninzet 2100 uur. De kosten hiervan komen hiermee uit op $2100 \times € 72,- = € 151.200,-$.

Ad b) De post ‘Algemene kosten’ is in 2020 begroot op € 11.000,-.

Ad c) Bij de indirecte ureninzet gaat het om activiteiten die weliswaar direct verband houden met de steunpunttaak, maar die niet als product of dienst zijn aan te merken. Het gaat bijvoorbeeld om overleg met RCE, Provincie, Brabantse monumentenorganisaties e.d. In 2020 wordt uitgegaan van een indirecte ureninzet van 200 uur, hetgeen ongeveer overeenkomt met de uitkomsten van de voorgaande jaren. De kosten hiervan komen daarmee uit op een bedrag van $200 \times € 72,- = € 14.400,-$.

De kosten van a), b) en c) zijn bij elkaar opgeteld:	€ 176.600,-
Daarnaast is er een bijstorting t.b.v. de egaliseringsreserve	€ 4.766,70 +
	€ 181.366,70

Het voornoemde bedrag komt overeen met het door de provincie beschikbaar gestelde subsidiebedrag. In het activiteitenplan 2020 en de uitwerking van de begroting worden de verschillende posten concreet omschreven.

8.2 Inkomsten en uitgaven 2020

*	<i>Inkomsten: Subsidie provincie 2020</i>	179.163,-
*	<i>Uitgaven t.b.v. dienstverlening:</i>	151.200,-
	<i>Indirecte kosten vanwege ureninzet t.b.v. overleg provincie, RCE, Erfgoedalliantie Brabant, monumentenorganisaties</i>	14.400,-
	<i>Algemene kosten</i>	11.000,-
	<i>Toevoeging Egalisatiereserve</i>	<u>4.766,70</u> +
	Kosten totaal	181.366,70
*	Resultaat	0

<u>Uitgaven</u>	<i>Directe</i>	<i>Tarief</i>	<i>Directe</i>	<i>Indirecte</i>
<u>t.b.v. dienstverlening</u>	<i>ureninzet</i>		<i>kosten:</i>	<i>kosten</i>

1. Het bieden van een loket voor ondersteuning gemeenten

a. Helpdesk gemeenten	475	72	34.200	3.500,-
b. Spreekuur / consult gemeenten	200	72	14.400	1.500,-

2. Het bieden van een platform voor afstemming en overleg

c. Planoverleg	400	72	28.800	3.000,-
----------------	-----	----	--------	---------

3. Het bevorderen van kennis en deskundigheid bij gemeenten

d. Website	175	72	12.600	1.100,-
e. Nieuwsbrieven	200	72	14.400	1.500,-
f. Scholingsbijeenk. en cursussen	200	72	14.400	1.500,-

4. Activering gemeenten

g. Gebiedsgerichte monumentenzorg	150	72	10.800	1.000,-
h. Herbestemming	300	72	21.600	2.200,-

Subtotaal	2100	72	151.200	14.400,-
------------------	-------------	-----------	----------------	-----------------

<i>Indirecte kosten:</i>	<i>Uren specifiek</i>	<i>Kosten specifiek</i>
Overleg RCE	20 uur	
Overleg Steunpuntennetwerk	40 uur	
Overleg archeologie	20 uur	
Overleg provincie	40 uur	
Beleidsoverleg	10 uur	
Overleg Erfgoedalliantie Brabant	50 uur	
Overleg monumentenorganisaties	20 uur	
<i>Uren indirecte kosten (totaal)</i>	<i>200 uur</i>	<i>€ 12.960,-</i>

9. Egalisatiereserve Stichting Monumentenhuis Brabant

Per 31 december 2018 was de egalisatiereserve van Stichting Monumentenhuis Brabant ten gevolge van extra verrichte werkzaamheden in de min terecht gekomen, te weten - € 1.071,-. Een bijstorting van de egalisatiereserve is daarom nodig. In 2020 zal een bedrag van € 4.766,70 worden bijgestort.

Egalisatiereserve	2015	2016	2017	2018	Prognose 2019	Prognose 2020
Saldo per 31 december	€ 10.366,-	€ 8.689,-	€ 7.098,-	- € 1.071,-	€ 2.929,-	€ 7.695,70